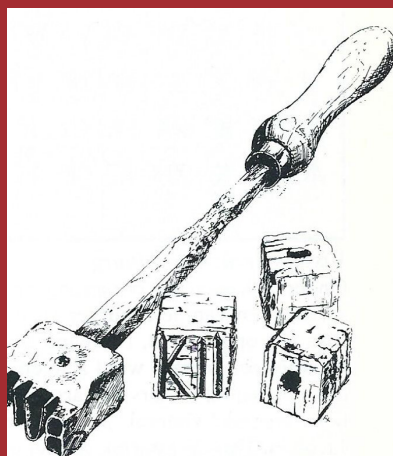

HOEFHAMER

NIEUWS

Hoefhamer Nieuwsbrief • www.museumsmederijelburg.nl • maart 2018, nr. 27, jaargang 11

Brandijzer en kurken met vissersmerken (tijdschrift AtB nr. 40). Lees pagina 2

De door de SLE gebruikte brandijzers. Links SLE en rechts Schipluidenfonds

Hoefhamer Nieuws nr. 27

Beste donateurs / vrijwilligers,

Het is zo langzamerhand traditie: het jaarlijkse uitstapje voor onze vrijwilligers en partners.

Circa 25 deelnemers kwamen op zaterdag 18 november jl. bij elkaar voor een eenvoudig doch voedzaam lunchbuffet in restaurant At Sea aan de Drontermeerdijk. Tijdens de lunch werd middels een gloedvol betoog van de voorzitter passend afscheid genomen van de vrijwilligers Sjouke van der Graaf en Coen van der Zwaag. Met dank en geschenkje voor bewezen diensten!

Voorzitter Tom Boersma (rechts) spreekt vrijwilliger Coen van der Zwaag toe.

Voldaan vertrok het gezelschap even

later naar het Mechanisch Erfgoed Centrum te Dronten. Dit centrum - een vml. grasdrogerij vol motoren in allerlei soorten en maten - is een waar dorado voor technenuten. En die zijn in het vrijwilligersbestand van De Hoefhamer rijk vertegenwoordigd. Tenslotte is nog een bezoek gebracht aan de kaasboerderij De

Polderzoom aan de Elburgerweg. Hier werden de smeden ontvangen door de gepassioneerde eigenaar Ard van Wees, die enthousiast vertelde over zijn prachtige bedrijf. Na de nodige blokjes kaas te hebben geproefd vertrok het gezelschap tenslotte naar onze sfeervolle museumsmederij De Hoefhamer voor een afsluitend en rijkelijk aangekleed 'drankje'. Met dank aan Hennie en Ben van Eerde!

Vrijwilliger Leo Jansen (voorgond) bekijkt vol ontzag een of ander indrukwekkende machine

Plank met bijzonder verhaal

Onlangs werd het bestuur middels een mail met een aantal kritische opmerkingen geattendeerd op het feit dat het rode, houten schotje tussen werkbank en deur 'een bijzonder historische waarde heeft'. Naar de mening van een betrokken donateur/historicus is er in de afgelopen tijd wat al te slordig met 'deze plank' omgesprongen oftewel er zijn hier en daar schroeven in aangebracht. Wat is er zo bijzonder aan dit oude, houten luik? En weer citeren we de verontruste mailer: 'Immers, er zijn

De 'plank' met de brandmerken van de De Gunsten

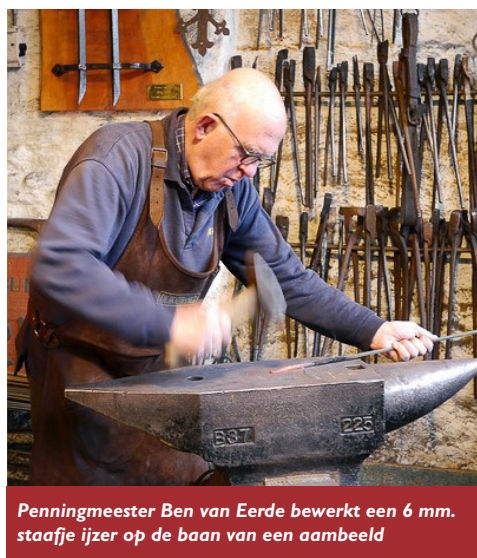
De Hoefhamer wordt gesponsord door:
Scheepswerf Balk Urk BV
Do-it The Signmakers Elburg
Mustad Benelux Lelystad
Bramco metaal Kampen

DE HOEFHAMER

MUSEUMSMEDERIJ ELBURG

door Peter, Dirk en Aart de Gunst in de vorige eeuw diverse brandmerken in aangebracht met EB-nummers van de Elburger vissers. Een dergelijke plank heeft een bijzonder verhaal dat past bij deze smederij. De familie De Gunst had aan de Elburger vissers een goede klant. De kachelpijpen, vuurduveltjes en al het ijzerwerk aan een schuit werd door de familie De Gunst geleverd.'

Tevens heeft de verontruste schrijver het over een historisch aambeeld met een grote emotionele en historische waarde dat niet omgebruild had mogen worden voor een bruikbaar exemplaar. 'Onverantwoord' volgens hem. Ook dit 'verwijt' behoeft enige toelichting. In 2008 is museumsmederij De Hoefhamer in gebruik genomen. Vanaf 2005 is gewerkt aan de nodige transformatie van ambachtelijke werkplaats naar een museum plus werkplaats. Natuurlijk moesten interieur en nog aanwezige gereedschappen behoedzaam worden aangepast aan die nieuwe functie. Het in de smederij aanwezige aambeeld had bijvoorbeeld een holle baan. Dit is voor een ervaren smid geen probleem maar wel voor cursisten. En die cursisten zijn heel belangrijk voor de exploitatie van De Hoefhamer. Immers de stichting

Penningmeester Ben van Eerde bewerkt een 6 mm. staafje ijzer op de baan van een aambeeld

heeft niet voor niets Stichting tot instandhouding van de Elburger Smederij. De stichting heeft namelijk tot doel het instandhouden en exploiteren van de ambachtelijke smederij (artikel 2.1.a). De redactie van de nieuwsbrief is van mening dat het bestuur daar tot nu toe uitstekend in is geslaagd (!), maar dit terzijde. Het stichtingsbestuur is bevoegd tot het verrichten van alle verdere handelingen, die met het doel in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn (artikel 2.1.b). Op verzoek van de cursusleiders is toentertijd gezocht naar een alternatief voor het oude aambeeld, te weten naar een tweedehands aambeeld met een mooie, vlakke baan, waarop de cursisten weer naar hartenlust kunnen oefenen. Om een aambeeld een grote emotionele waarde toe te kennen gaat iets te ver.

Brandmerken

En nu de brand- of vissersmerken.

Brandmerken - in de visserij vissersmerken genoemd - worden hier en daar nog steeds toegepast. De merken bestaan uit eenvoudige figuurtjes, die gemakkelijk ingekerfd konden worden (al is van branden dan geen sprake). De merken werden door vissers o.a. aange-

Brandijzer SLE

bracht op de eerste en laatste kurk van een net. Wanneer de netten in zee stonden maar vooral wanneer ze 'op de dreugerie' te drogen hingen, waren ze door de merken te onderscheiden. Ook aan de onderkant van de kubben werd vaak een merkje aangebracht.

Brandijzers

In de twintigste eeuw schaften vissers brandijzers aan waarop de letters EB en het nummer van de schuit was aangebracht. Deze brandijzers werden o.a. door de smeden De Gunst gemaakt en alvorens dezen een brandijzer afleverden, probeerden zij het uit op het schotje naast de werkbank in de smederij. Vandaar dat op dit schot, dat in een ander leven een raamluik is geweest, talloze EB nummers staan.

Niet alleen vissers gebruikten brandijzers. Ook de veeboeren kenden dit stuk gereedschap maar al te goed want voordat hun koeien in één van beide gemeenschappelijke weiden (Mheen en Goor) werden 'ingeschaard', werden ze 'opgebrand'. Smid Sterken in de Bloemstraat gebrandmerkte de beesten met een M 'op de kont' of een G op de rechter klauw. Enige tijd geleden is in opdracht van de Stichting Landschapselementen Elburg door onze vrijwillige smid Bert Hanekamp nog een prachtig brandijzer gemaakt. Alle steekschoppen, batsen, harken, bezems enz... zijn voorzien van het brandmerk SLE. De SLE is een 'club' die veel gebruik maakt van brandijzers.

Ook de authentieke, houten landhekken van de stichting worden sinds jaar en dag voorzien van het brandmerk SLE. Staan de hekken op percelen, die eigendom zijn van de Stichting het Schipluidenfonds Elburg dan worden die hekken voorzien van een eigen merk. Ook deze brandijzers zijn in De Hoefhamer gemaakt! Er moet verder vermeld worden dat producten van De Hoefhamer (Hh) worden gemerkt middels een slagijzer. Waarvan acte!

Verdwenen erfgoed

In nieuwsbrief 24 (nov. 2015) is nog uitgebreid geschreven over smederij Companjen in Doornspijk. Toentertijd konden bij het artikel ook nog recente foto's worden geplaatst. Dit is nu niet meer mogelijk want de smederij is gesloopt, de kruising Oude Harderwijkerweg / Zuiderzeestraatweg was onoverzichtelijk en gevaarlijk. Dat wordt nu allemaal aan huidige eisen aangepast maar daarmee is weer een vml. smederij verdwenen. In nieuwsbrief 2 (juli 2006) maakten we al melding van de sloop van de smederij van Pleiter in Oostendorp. Zo langzamerhand blijven er in de gemeente Elburg maar weinig smederijen over. In Doornspijk rest nog Smederij Wijnbergen aan de Zuiderzeestraatweg West. Deze smederij staat al in de ledenlijst van de B.S.C.M. (Bond van Smeden-, Constructie en Machinebedrijven) 1961/1962: Wed. J. Wijnbergen & Zn., Zuiderzeestr.weg 159 tel. 05258-261 Doornspijk. Helaas had de huidige smid geen tijd voor een kort interview maar wie weet komt dit later nog eens.

De huidige situatie op kruising Oude Harderwijkerweg / Zuiderzeestraatweg. Tot voor kort stond hier de smederij van Companjen

Geen tijd...

Over geen tijd gesproken: eind vorig jaar kreeg het bestuur een uitnodiging om kennis te komen maken met onze nieuwe burgemeester, de heer J.N. Rozendaal. Helaas had geen van de bestuursleden op de aangegeven dag tijd om naar de receptie te gaan. Maar daarom niet getreurd, de heer Rozendaal werd uitgenodigd voor een bezoekje aan De Hoefhamer! Op woensdag 17 januari jl. was het zo ver: de burgemeester kwam naar de Smedestraat. In de museumsmederij is hij hartelijk ontvangen door een trotse voorzitter Boersma, die de burgemeester - hij had alle tijd - heeft rondgeleid.

Burgemeester Nathan Jan Rozendaal luistert aandachtig naar het enthousiaste verhaal van voorzitter Tom Boersma